

Ruken Adalı: Zabel kalemiyle hep direndi

Posted on 24/04/2014

Zabel Yesayan 1878 yılında İstanbul'da doğdu. Varlıklı bir aileden gelmesi, iyi bir eğitim almasının koşullarını yarattı. Sorbonne Üniversitesi'nde edebiyat ve felsefe okudu. Ardından da dönemi açısından ilk sayılabilecek bir işe girişti ve yazar olmaya karar verdi. İlk yazısını 1895 yılında Dzağig (Çiçek) dergisinde yayımlayan Yesayan, yazmayı, kalemle direnmeyi hiç bırakmadı. Bir otobiyografide, ilk Ermeni feminist kadın romancı olarak bilinen Sırpuhi Düsap'tan etkilendiğini belirten Yesayan, gençlik yıllarında Düsap'ın romanlarını okuduğunu anlatır. Yesayan; makale, roman ve öykülerinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini temel konu edinir.

Katliamları belgeledi

Zabel Yesayan, kalemiyle dönemine tanıklık etti. 1909 yılında Adana'nın Ermeni mahallerinde yaşanan katliamları tanıklarından dinledi, Averagnerun Meç (Yıkıntılar Arasında) kitabıyla belgeledi. 3 ay boyunca katliam mağdurlarını dinleyerek, hazırladığı kitap için, "Eğer kan ve ateşle aklını yitiren bu insanların yaşadığı felaketi anlatabilirim, bu vatana karşı görevimi yapmış olacağım" demişti. Tanıklık ettiği bu tarifsiz acıyı hem Müslüman Türklere hem de Ermeni halkına anlatmak istiyordu.

Savaş karşıtıydı

O sadece Ermeni halkına yönelik katliamlara değil, tüm savaşlara itiraz etti ve savaş karşıtı bir yazar olarak tanındı. Balkan Savaşı'nı "Savaş ilan edildi... Savaşın yanı başımızda

olduğunun bilincindeyiz, fakat yine de sakin ve tekdüze hayatımıza devam ediyoruz. Herkes bu talihsizliği kişisel bir felaket olarak algılıyor. Kimse resmin bütünü, dehşetin büyüklüğünü kavramıyor; kimse gerçekten bir savaş olduğunun ve her an kan döküldüğünün farkında değil” sözleriyle eleştiriyordu.

Listedeki tek kadını

Yesayan’ın adı, tanıklık ettiği katliamdan 6 yıl sonra, “Sakıncalı Ermeni Yazarlar” listesindeydi. Listedeki tek kadını. O listede yer alan yazar ve aydınların 220’si, 1915 yılının 24 Nisan gecesini, İçişleri Bakanı Mehmet Talat Bey’in talimatıyla İstanbul’da gözaltına alındı. Sultanahmet’te şimdi Türk-İslam Eserleri Müzesi olan Merkez Cezaevi’ne konulan Ermeni aydınlar, Haydarpaşa Tren İstasyonu’na götürülüp, burada 10 saat bekletildi. Ardından özel bir trenle Ankara’ya doğru yola çıkarıldı. 20 saatlik bir yolculuğun ardından Ankara yakınlarındaki Sincanköy’de trenden indirilen 220 insan, Çankırı ve Ayaş olmak üzere iki gruba ayrıldı. 220 kişiden sadece 81’i geriye dönebildi. 139’u bir mezar taşına bile sahip olamadı.

Soykırımı duyurmaya çalıştı

Listedeki tek kadın yazar olan Yesayan, döneminin Osmanlı kadınları gibi, siyah çarşaf giyip peçe takarak Bulgaristan’a kaçtı. Bir yandan soykırımı dünyaya duyurmaya çalışırken, diğer yandan da Adana’ya geçip orada kalan Ermenileri kurtarma planları yaptı. Ancak bu girişimleri başarısız olunca, 1917 yılında Bakü’ye geçti. Paris ile Bakü arasında geçen ömrünü, soykırım tanıklıklarını toparlamaya adanmıştı. Topladığı bütün belgeleri, tanıklıkları, izlenimlerini Fransızca’ya çevirdi. 1933 yılında davet üzerine, Sovyet Ermenistan’a yerleşti ve ilk Sovyet Yazarlar Birliği Kongresi’nde yer aldı. Bu dönemde “Ateşten Gömlek” ve otobiyografik çalışması “Silahtar’ın Bahçeleri”ni yayınladı. Zabel Yesayan, Sibirya’da hayata

veda etti. Ne hangi tarihte nasıl öldüğü ne de mezarının nerede olduğu biliniyor.

Kaynak: [Özgür Gündem](#)

